

УДК 37.061+371.212.3

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ

Л. Г. Карпова

INFORMATION-EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A MEANS OF DEVELOPMENT OF A GIFTED CHILD

L. G. Karpova

У роботі розкрито вплив інформаційно-освітнього середовища на розвиток обдарованої дитини (дослідження проведено на базі Лабораторії інформаційних технологій навчання). Інформаційно-освітнє середовище є важливим засобом розвитку обдарованих дітей, оскільки воно виступає основою діяльності закладу освіти, розширює його навчальні можливості і відповідає тенденціям розвитку сучасного суспільства (інформатизація, технізація тощо). Розкрито напрями діяльності Лабораторії інформаційних технологій навчання, спрямовані на розвиток обдарованих дітей (упровадження та інтеграція дистанційного навчання у навчально-виховний процес як невід'ємної складової сучасної освіти, організація дистанційного навчання, у тому числі в рамках взаємодії із закладами вищої освіти – дуальне навчання; створення та поповнення методично-інформаційних ресурсів школи-інтернату, їх технічна підтримка; забезпечення стійкого функціонування та розвитку комп'ютерної мережі у школі, використання нових засобів інформаційних технологій; програмно-технічний, методичний та організаційний супровід навчальних комп'ютерних класів та комп'ютерного обладнання предметних кабінетів; забезпечення представництва школи у світовому інформаційному просторі (сайт школи, учительські блоги); підтримка проектів, які передбачають використання нових інформаційних технологій та мережі Інтернет; фінансування програмних засобів навчального призначення; дослідження ефективності використання програмних засобів тощо). Визначено вимоги до інформаційно-освітнього середовища та організації роботи обдарованих учнів, а саме: сформованість інформаційної культури і компетентність суб'єктів середовища, його орієнтація на моніторинг розвитку обдарованості дитини, гармонізація зв'язків між суб'єктами освітнього процесу (батьками, учителями, учнями), посилення зв'язків школи із зовнішнім середовищем (насамперед, із закладами вищої освіти). Отже, інформаційно-освітнє середовище охоплює інформаційний та освітньо-розвивальний простір, інтегрує інформацію, отриману з різних джерел, сприяє розвитку творчості, самостійності й активності обдарованих учнів, їхніх пізнавальних процесів, формуванню мотивації до саморозвитку, умінь спілкуватися і взаємодіяти з людьми та вдумливо працювати з новітніми технічними пристроями.

Ключові слова: інформаційно-освітнє середовище, обдарована дитина, розвиток, вимоги, напрями, Лабораторія інформаційних технологій навчання, обласна спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів «Обдарованість», дуальне навчання.

The article is dedicated to revelation of the influence of information-educational environment on gifted child's development. The study has been carried out on the basis of the Laboratory of informational technologies of education. The information-educational environment is an important means of gifted children's development as it is considered to be the basis of activity of educational institution, extends its learning opportunities and corresponds to such tendencies of development of modern society as informatization, mechanization etc. The directions of activity of the Laboratory of informational technologies of education have been revealed. They are aimed at development of gifted children and included: introduction and integration of distance learning into educational process as an integral part of modern education, organization of distance learning, in particular through cooperation with institutions of higher education (dual education); creation and replenishment of methodic-informational resources of the boarding school, their technical support; ensuring sustainable functioning and development of computer network at school, use of new means of informational technologies; software and technical, methodic and organizational support of educational computer classrooms and computer equipment for subject classrooms; providing school representation in world informational space (school website, teachers' blogs); support of projects that include use of new informational technologies and Internet; funding educational software; researching the effectiveness of using software tools etc. The requirements to information-educational environment and organization of gifted children's work have been determined. They are development of informational culture and competence of subjects of environment, its orientation on monitoring of development of child's giftedness, harmonization of relationships between subjects of educational process (parents, pupils, teachers), strengthening school ties with the external environment (first of all, with institutions of higher education). So, information-educational environment includes informational and educational-developing space, integrate information received from various sources, promotes creativity, autonomy and development of activity of gifted children, their cognitive processes, formation of motivation to self-development, abilities to communicate and interact with people and work with the newest technical devices thoughtfully.

Key words: information-educational environment, gifted child, development, requirements, directions, Laboratory of informational technologies of education, Regional Specialized Boarding School of II-III degree "Giftedness", dual education.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні нагальною є потреба у формуванні діяльної, творчої, обдарованої, високорозвиненої особистості, здатної виявляти свої таланти та вчитися впродовж життя. Осередком розвитку такої обдарованої особистості має бути школа, яка здатна створити для дитини особливе освітньо-розвивальне середовище, так побудувати освітній процес, щоб допомагати дітям реалізовувати їхні індивідуальні здібності, сприяти вияву творчої активності і розвивати таланти. Обдаровані діти потребують створення особливих умов, які сприяють розкриттю та підтримці їхніх талантів, задоволенню пізнавальних потреб у вольовій, емоційній та інтелектуальній сферах, їх саморозвитку і самореалізації як творчих особистостей. З огляду на це вважаємо, що важливо підтримувати зв'язок між мікросередовищем (школою) та макросередовищем (соціокультурним середовищем,

освітньою та культурною інфраструктурою, іншими закладами освіти, зокрема, вищої тощо) на позиції дуальної освіти, що, на наш погляд, сприятиме повному розкриттю задатків дітей, створенню можливостей для задоволення їхніх різноманітних індивідуальних пізнавальних запитів, залученню їх до наукової діяльності та формуванню готовності до навчання впродовж життя.

Окрім того, сучасні тенденції в системі освіти та суспільстві, загалом (технізація, інформатизація, віртуалізація), зумовлюють проникнення цих тенденцій у навчально-виховний процес закладів освіти та використання їхніх можливостей в освітніх цілях. Тому проблема створення інформаційно-освітнього середовища як засобу розвитку обдарованої дитини є надзвичайно актуальною, оскільки воно є визначальним у формуванні успішної людини, сприяє всебічному розвитку учнів, вдало відповідає вимогам часу, виступає основою життєдіяльності будь-якого закладу освіти й орієнтується на запити й очікування дітей у реальному житті.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Певні аспекти проблеми впливу освітнього середовища на особистість дитини вже стали предметом досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців.

Так, Т. Адарюкова (2007) і Т. Харченко (2002) досліджують соціальну природу освітнього середовища, убачаючи в ньому умову взаємодії та соціалізації дітей. Дійсно, освітнє середовище передбачає взаємодію особистості з різними суб'єктами освітнього процесу (педагогами, батьками, іншими учнями), у тому числі поза межами школи. І на наш погляд, соціальна складова середовища є значущою, адже від неї залежить ефективність діяльності суб'єктів середовища, реалізація його розвивального і виховного потенціалу.

У свою чергу, В. Алфімов (2017), Г. Білозерська (2011), Н. Гонтаровська (2010), А. Давиденко (2004), Д. Костюкевич і А. Кух (2006), С. Лещук (2006), С. Осипенко (2017) вивчають розвивальні можливості освітнього середовища, його вплив на успішність навчання дітей, їхню творчість і самостійність, відзначаючи, що середовище є ефективним засобом активізації дитини. З огляду на це ми можемо передбачити, що освітнє середовище закладу освіти володіє унікальними можливостями для розвитку здібностей обдарованих дітей, їхніх навичок, пізнавальних процесів завдяки використанню різноманітних розвивальних завдань, ефективній навчальній діяльності, дуальному навчанню.

Важливими також є залучення дітей до активної роботи і адаптація засобів, якими володіє середовище, під індивідуальні вимоги обдарованої дитини.

Окрім того, низка науковців, зокрема С. Архипова і С. Мукомел (2006), К. Дубич (2007), К. Приходченко (2011), досліджують виховний потенціал освітнього середовища, розкриваючи його виключне значення для формування духовних цінностей особистості, її якостей і культури. Дійсно, освітнє середовище впливає на виховання особистості через його загальну атмосферу, виховну діяльність, що проваджується школою, взаємодію з батьками та іншими закладами освіти.

Водночас, у зарубіжній літературі (Busra & Nurettin, 2018; Galazka & Trinder, 2018; Malach & Kristova, 2017) освітнє середовище розглядається як засіб створення позитивної атмосфери навчання, умова його ефективності і включає різноманітне обладнання, творче й оптимістично спрямоване спілкування між суб'єктами навчання.

Щодо інформаційно-освітнього середовища, то його специфіка і можливості використання для розвитку особистості висвітлено в роботах О. Дмитрук і Т. Коношевич (2017), Л. Панченко (2011), В. Петрук (2012), Л. Петухової (2007), В. Пилипенко (2013), О. Соколюк (2016), Л. Тархан (2013). У цих наукових розвідках інформаційно-освітнє середовище представлене переважно з позиції підготовки вчителя в цих умовах та використання його потенціалу в навчанні.

До того ж, деякі питання впливу середовища на особистість обдарованої дитини розглядалися у працях Н. Завгородньої (2006), яка досліджувала проблему соціалізації обдарованих учнів у навчально-виховному середовищі, М. Зуєва (2017), котрий вивчав питання організації навчання обдарованих дітей в європейських країнах, І. Удовиченко (2017), яка з опорою на дані експериментального дослідження визначила чинники освітнього середовища, що впливають на обдарованих дітей.

Разом із тим, аналіз психолого-педагогічної літератури з теми дослідження, веб-сайтів організацій: World Council for Gifted and Talented Children (Всесвітня рада для обдарованих і талановитих дітей), European Council of High Ability Європейська рада високо здібних людей, Eurotalent (Європейський комітет з освіти дітей та підлітків), які спрямовують свою діяльність на підтримку обдарованих дітей, дозволяє стверджувати, що питання впливу інформаційно-освітнього середовища на розвиток обдарованої дитини ще не стало предметом комплексного вивчення, що і зумовило проведення даного дослідження.

Мета статті – схарактеризувати можливості інформаційно-освітнього середовища як засобу розвитку обдарованої дитини на основі аналізу діяльності Лабораторії інформаційних технологій навчання.

Виклад основного матеріалу. Сучасні вітчизняні й зарубіжні вчені (Алфімов, 2013; Соколюк, 2016; Galazka & Trinder, 2018; Malach & Kristova, 2017 та інші) вважають, що освітнє середовище спрямоване на підтримку кожного учня і виступає сукупністю матеріальних факторів освітнього процесу, міжособистісних відносин та спеціально створених педагогом умов навчання і виховання для комфортного перебування дитини в закладі освіти (Алфімов, 2013).

Останнім часом у системі освіти все виразнішою стає необхідність оновлення освітнього середовища з метою приведення його у відповідність до сучасного рівня технологічного розвитку суспільства, стану і тенденцій розвитку соціуму. З огляду на це, необхідним є впровадження інформаційних технологій і якомога повніше використання їх можливостей в освітньому середовищі, а матеріально-технічні умови та інформаційно-комунікативне забезпечення є одними з показників, що характеризують якість освітнього середовища (Полякова, 2013).

На наш погляд, освітнє середовище можна розглядати як упорядковану сукупність просторово-предметних (матеріально-технічна база школи), соціальних (взаємини між суб'єктами освітнього процесу: педагогами, учнями, батьками, громадськістю) і психодидактичних (технології, організація, зміст, форми, методи, засоби навчання) чинників, інтеграція яких сприяє ефективному використанню потенціалу цього середовища та розвитку всіх суб'єктів навчально-виховного процесу. У свою чергу, ми погоджуємося із думкою С. Величко і Д. Денисова (Величко, Денисов, 2007) та О. Соколюк (Соколюк, 2016) стосовно того, що інформаційно-освітнє середовище є єдиним простором, у якому, по-перше, здійснюється інтеграція всієї інформації щодо освітнього процесу за допомогою різних її носіїв; по-друге, інтегральним системним засобом підвищення ефективності освітнього процесу за допомогою сукупності засобів передачі інформації, які забезпечують взаємозв'язок наукової, профорієнтаційної, виховної, фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, роботи адміністрації закладу освіти, психологічної служби, бібліотеки, адміністративно-господарської частини тощо. Інформаційно-освітнє середовище входить до навчального середовища закладу освіти разом із віртуальним середовищем (програмне забезпечення для надання

освітніх послуг) й інтерактивним навчальним середовищем (підтримка структурованої взаємодії між учнями, а за умов дистанційної освіти – між учнями, педагогами та фахівцями різних галузей) (Величко і Денисов, 2007).

З метою вивчення впливу інформаційно-освітнього середовища на розвиток обдарованих дітей нами були розроблене і впроваджене в роботу Харківської обласної спеціалізованої школи-інтернату II-III ступенів «Обдарованість» (ОСШ) Положення про Лабораторію інформаційних технологій навчання. Так, Лабораторія забезпечує розвиток та функціонування інформаційної інфраструктури ОСШ, її зв'язок з регіональним і світовим інформаційними просторами, інформаційно-технічну та методичну підтримку взаємодії ОСШ з іншими суб'єктами освітянської діяльності засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, здійснює розробку та впровадження програмно-технічних засобів інформатизації навчального процесу, управління, а також проведення дослідницьких робіт у галузі нових інформаційних технологій (Положення, 2012).

Серед напрямів діяльності, що реалізуються Лабораторією, можемо виокремити такі:

– упровадження та інтеграція у навчально-виховний процес як невід'ємної складової сучасної освіти дистанційного навчання; організація дистанційного навчання в рамках взаємодії із закладами вищої освіти. Основна мета – посилення зв'язків із зовнішнім середовищем для розкриття здібностей учня. З метою організації дуального навчання, яке передбачає поєднання навчання у школі з навчанням у закладах вищої освіти, пропонується організувати навчання обдарованих дітей не лише у школі, але і за її межами. Таку організацію навчання за формою будемо вважати кластером. Працюючи в цьому напрямі, ОСШ підписала низку угод про співробітництво із закладами вищої освіти: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (учні проводять досліди на базі хімічної лабораторії, відвідують лекції, практикуми і консультації з біології, готуються до участі в турнірах і олімпіадах), Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (учні відпрацьовують в університеті практичну частину навчальної програми з інформатики, залучаються до участі в міжнародних програмах та літніх школах університету, готуються до участі у Всеукраїнському турнірі юних інформатиків), Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (учні відвідують

конференції і практичні заняття з інформатики, консультації з підготовки робіт у Малій академії наук України), Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (учні відвідують біологічний практикум, а викладачі університету здійснюють наукове керівництво дослідно-експериментальною роботою ОСШ), Національний фармацевтичний університет (для учнів проводяться лабораторні заняття і практикуми з біології та хімії, викладачами здійснюється наукове керівництво роботою учнів у Малій академії наук України), Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова (учні відвідують заняття у Школах розвитку: юного економіста-винахідника, юного еколога, юного архітектора, бізнес-розвідника, дизайну світла, інтер'єра). Така інтеграція створює можливості для повнішого розкриття й реалізації схильностей і талантів дитини, дозволяє проводити ґрунтовні наукові дослідження, забезпечує неперервність, наступність освіти;

– створення та поповнення банку методично-інформаційних ресурсів школи-інтернату навчальними відеофільмами, електронними посібниками, матеріалами мультимедійних інтерактивних уроків; технічна підтримка методично-інформаційних ресурсів (зйомка, обробка відеоматеріалів). Активне використання цих ресурсів сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу дітьми, формуванню в них умінь користуватися інформаційними пристроями, залученню до самостійного створення і використання методично-інформаційних ресурсів;

– забезпечення стійкого функціонування та розвитку корпоративної комп'ютерної мережі, телекомунікаційних та інформаційних комп'ютерних мереж на базі мережі ОСШ. Так, комп'ютерні мережі школи використовуються для подання навчальної інформації, її унаочнення, самостійного інформаційного пошуку та виконання завдань учнями, перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу;

– розробка перспективних планів у галузі засобів нових інформаційних технологій навчання; організація засвоєння нових програмних та технічних засобів інформаційних технологій в освіті, накопичення загального та тематичного прикладного програмного забезпечення. Діти, особливо якщо мова йде про обдарованих дітей, хочуть бути обізнані з усіма інноваціями в галузі технологій, уміти застосовувати новітні досягнення у сфері інформаційних технологій, а вчителі мають ознайомлювати дітей з інформаційними новинками;

- розробка, впровадження та супровід інформаційних систем підтримки основних процесів діяльності ОСШ (навчального процесу, різноманітних досліджень, адміністративного управління); програмно-технічний, методичний та організаційний супровід навчальних комп'ютерних класів та комп'ютерного обладнання предметних кабінетів, що сприяє повному і зручному використанню їх можливостей учнями;

- створення, актуалізація та розвиток WWW-серверів, які забезпечують представництво ОСШ у світовому інформаційному просторі. До процесу навчання залучаються вчительські сайти і блоги, а інформація про роботу школи розміщується на її сайті (на базі сайту є on-line підтримка викладання базових навчальних дисциплін);

- підтримка проектів, у яких бере участь ОСШ, які фінансуються різними фондами і виконання яких передбачає використання нових інформаційних технологій та мережі Інтернет;

- фінансування розробки і придбання програмних засобів навчального призначення – електронних підручників та посібників; тиражування засобів навчального призначення: методичних розробок, посібників та підручників, авторами яких є викладачі школи; забезпечення технічними аудіо та відео засобами навчальних приміщень школи для проведення ефективних занять з обдарованими учнями; забезпечення захисту від несанкціонованого доступу до матеріалів методичного серверу школи: електронних підручників, посібників, іншого методичного забезпечення;

- дослідження ефективності використання програмних засобів навчального призначення, їх впливу на якість освіти обдарованих дітей.

З огляду на суть інформаційно-освітнього середовища та виокремлені напрями діяльності в ньому, нами були визначені вимоги до інформаційно-освітнього середовища та організації роботи обдарованих учнів в умовах цього середовища, а саме:

- 1) сформованість інформаційної культури і компетентності суб'єктів середовища (педагогів та учнів) (Панченко, 2011; Busra & Nurettin, 2018; Volchegorskaya, Fortygina & Yakovleva, 2018), що зумовлює грамотне використання інформаційних засобів в освітніх цілях і передбачає формування вміння суб'єктів навчання працювати з ними, виважено і критично добирати інформацію з електронних ресурсів;

- 2) гармонізація зв'язків між суб'єктами освітнього процесу (батьками, учнями, педагогічним колективом), що дозволить їм бути обізнаними з усіма особливостями інформаційно-освітнього середовища, а

дитині – отримати підтримку та визнання її унікальності з боку різних суб'єктів освітнього процесу;

3) організація в інформаційно-освітньому середовищі моніторингу розвитку обдарованості дитини, забезпечення індивідуальних способів оптимального розвитку інтересів кожної дитини, її здібностей, можливостей самоорганізації та саморозвитку;

4) посилення зв'язків школи із зовнішнім середовищем (у першу чергу, із закладами вищої освіти) для кращого розкриття здібностей обдарованих дітей, можливостей їх реалізації в соціумі, що сприяє розширенню інформаційного поля, забезпечує спілкування і взаємодію між різними суб'єктами освітнього процесу.

Важливо відзначити, що інформаційно-освітнє середовище створює можливості не лише для фасилітації процесу навчання і розвитку обдарованих дітей, але й виховання особистісних якостей та гармонійної адаптації дітей у соціумі.

Висновки. Отже, автором було розроблено і втілено в діяльність Харківської обласної спеціалізованої школи-інтернату II-III ступенів «Обдарованість» Положення про Лабораторію інформаційних технологій навчання. Серед напрямів діяльності, що реалізуються Лабораторією, є такі: упровадження дистанційного навчання, поповнення методично-інформаційних ресурсів школи, забезпечення функціонування комп'ютерної мережі, використання нових засобів інформаційних технологій, забезпечення представництва школи у світовому інформаційному просторі тощо. Особлива увага приділяється посиленню зв'язків ОСШ із зовнішнім середовищем, що передбачає поєднання навчання учнів у школі з навчанням у закладах вищої освіти (унаслідок підписання низки угод про співробітництво ОСШ із закладами вищої освіти). З огляду на це, нами були визначені вимоги до інформаційно-освітнього середовища та організації роботи обдарованих учнів в його умовах, зокрема: сформованість інформаційної культури та компетентність суб'єктів середовища, гармонізація зв'язків між ними, орієнтація інформаційно-освітнього середовища на моніторинг розвитку обдарованості дитини, посилення зв'язків школи із зовнішнім середовищем.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в обґрунтуванні умов ефективної організації освітнього середовища обдарованих учнів, визначенні його функцій і складових.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Адарюкова, Т. Г. (2007). Соціально-освітнє середовище як умова взаємодії, соціалізації, виховання та самовиховання учнівської молоді. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*, 2, 180-186.
- Алфімов, В. М. (2017). Освітнє середовище ліцею як фактор безпеки обдарованих старшокласників. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 3(78), 19-23.
- Архипова, С. П. і Мукомел, С. А. (2006). Вплив соціально-виховуючого середовища на формування духовних цінностей особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 5(18), 19-29.
- Білозерська, Г. О. (2011). *Формування розвивального середовища професійної підготовки майбутнього вчителя музики*. (автореф. дис. ... канд. пед. наук). Національна Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих, Київ.
- Величко, С. П. і Денисов, Д. О. (2007). Сучасні уявлення про освітнє середовище у процесі вивчення природничих дисциплін. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету: Серія педагогічна*, 13, 66-68.
- Гонтаровська, Н. Б. (2010). *Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини*. Київ : Вид-во РВА "Дніпро-VAL".
- Давиденко, А. А. (2004). Роль соціального середовища у творчості людини. У Кузь, В. Г. (ред.) *Збірник наукових праць* (сс. 57-61). Київ : Науковий світ.
- Дмитрук, О., Коношевич, Т. (2017). Інноваційні технології у професійній підготовці фахівців. *Професійно-технічна освіта*, 1, 24-28.
- Дубич, К. В. (2007). *Особистісно орієнтоване виховання студентів в умовах соціокультурного середовища вищого навчального закладу*. (автореф. дис. ... канд. пед. наук). Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Луганськ.
- Завгородня, Н. М. (2006). *Педагогічні умови соціалізації обдарованих учнів у навчально-виховному середовищі загальноосвітнього навчального закладу*. (автореф. дис. ... канд. пед. наук). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.
- Зуєв, М. (2017). Загальні підходи до організації навчання обдарованих дітей в європейських країнах. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика*, 1(18), 40-45.
- Костюкевич, Д. Я. і Кух, А. М. (2006). *Методичні засади організації сучасного освітнього середовища з фізики в загальноосвітніх навчальних закладах*. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А.
- Лещук, С. О. (2006). *Навчально-інформаційне середовище як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів старшої школи у процесі навчання інформатики* (автореф. дис. ... канд. пед. наук). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.
- Осипенко, С. (2017). Проектні технології у створенні освітньо-розвивального середовища. *Професійно-технічна освіта*, 4, 22-23.

- Панченко, Л. Ф. (2011). *Теоретико-методологічні засади розвитку інформаційно-освітнього середовища університету*. (автореф. дис. ... докт. пед. наук). Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Луганськ.
- Петрук, В. (2012). Динаміка розвитку дистанційної освіти в межах її соціально-філософського значення. *Освіта і управління*, 15 (2/3), 14-19.
- Петухова, Л. Є. (2007). *Теоретичні основи підготовки вчителів початкових класів в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища*. Херсон : Айлант.
- Пилипенко, В. (2013). Проблема мотивації студентів до використання ІКТ у навчальному середовищі вищої школи. *Освіта і управління*, 16 (1/2), 46-52.
- Положення про лабораторію інформаційних технологій навчання ОСШ «Обдарованість». (2012). Харків.
- Полякова, Г. А. (2013). Показники якості освіти та освітнього середовища вищого навчального закладу в контексті компетентнісного підходу. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди»*, 28, 271-277.
- Приходченко, К. І. (2011). *Творче освітньо-виховне середовище: теоретичний і практичний концепти*. Донецьк : Вид-во "Ноулідж".
- Соколюк, О. М. (2016). Генеза поняття «інформаційно-освітнє середовище» – сучасний погляд. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*, 5(7), 260-265.
- Тархан, Л. З. (2013). Професійно-орієнтована інформаційна среда – основа компетентного підходу в підготовці спеціаліста. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*, 38-39, 29-35.
- Удовиченко, І. (2017). Організація освітнього середовища для обдарованих учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика*, 1(18), 46-53.
- Харченко, Т. Г. (2002). *Взаємодія школи та соціального середовища у вихованні учнів колегів і ліцеїв Франції*. (автореф. дис. ... канд. пед. наук). Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка, Луганськ.
- Busra, C. & Nurettin, S. (2018). Teachers' Sensitivity towards Technology and Environmental Ethics. *Educational Sciences*, 8(3). Retrieved from <https://www.mdpi.com/2227-7102/8/3/121/htm>
- European Council of High Ability. Retrieved from <https://www.echa.info/about-echa>
- Eurotalent. Retrieved from <http://www.eurotalent.org/en/>
- Galazka, A. & Trinder, M. (2018). Creating a "Positive Environment" Through Drama in the EFL Classroom. *The New Educational Review*, 54. Retrieved from <http://www.educationalrev.us.edu.pl/e54/a16.pdf>
- Malach, J. & Kristova, K. (2017). The Impact of School Education and Family Environment on Pupils' Entrepreneurial spirit and Attitude to Entrepreneurship. *The New Educational Review*, 49. Retrieved from <http://www.educationalrev.us.edu.pl/e49/a8.pdf>

- Volchegorskaya, E., Fortygina, S. & Yakovleva, N. (2018). Information-educational environment as a means for developing projecting competence of future elementary school teachers. *Revista Espacios*, 39(30). Retrieved from <http://www.revistaespacios.com/a18v39n30/a18v39n30p07.pdf>
- World Council for Gifted and Talented Children. Retrieved from <https://www.world-gifted.org/about-wcgtc/mission/>

REFERENCES

- Adariukova, T. G. (2007). Sotsialno-osvitnie seredovysche iak umova vzaiemodii, sotsializatsii, vyhovannia ta samovyhovannia uchnivskoi molodi. *Zbirnyk naukovykh prats Berdianskogo derzhavnogo pedagogichnogo univertsytetu (Pedagogichni nauky)* [Social-educational environment as a condition of interaction, socialization, education and self-education of the studying youth. *Collection of scientific works of Beryansk State Pedagogical University (Pedagogical Sciences)*], 2, 180-186. [in Ukrainian]
- Alfimov, V. M. (2017). Osvitne seredovysche litseiu iak factor bezpeky obdarovanykh starshoklasnykiv. *Duhovnist osobystosti: metodologii, teoriia i praktyka* [Educational environment of lyceum as a factor of safety of gifted senior schoolchildren. *Spirituality of a personality: methodology, theory and practice*], 3(78), 19-23. [in Ukrainian]
- Arhipova, S. P. & Mukomel, C. A. (2006). Vplyv sotsialno-vyhovuiuchoho seredovyscha na formuvannia duhovnih tsinnosti osobystosti. *Duhovnist osobystosti: metodologii, teoriia i praktyka* [Influence of social-educational environment on formation of spiritual values of personality. *Spirituality of a personality: methodology, theory and practice*], 5(18), 19-29. [in Ukrainian]
- Bilozerska, G. O. (2011). *Formuvannia rozvyvalnogo seredovyscha profesiynoi pidgotovky maibutniogo vchytelia muzyky* (avtoref. dys. ... kand. ped. nauk) [Formation of developing environment of professional training of future Music teachers (Abstract of thesis for the degree of candidate of pedagogical science)]. Natsionalna Akademiia pedagogichnykh nauk Ukrainy, Instytut pedagogichnoi osvity i osvity doroslykh, Kyiv. [in Ukrainian]
- Velichko, S. P. & Denisov, D. O. (2007). Suchasni uiavlennia pro osvitnie seredovysche u protsesi vyvchennia pryrodnykh dystsyplin. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskogo derzhavnogo universytetu: Serii pedagogichna* [Modern interpretation of educational environment in the process of learning Natural Sciences, *Collection of scientific papers Kamianets-Podilskyi State University: Pedagogical series*], 13, 66-68. [in Ukrainian]
- Gontarovska, N. B. (2010). *Osvitnie seredovysche iak factor rozvytku osobystosti dytyny* [Educational environment as a factor of development of child's personality]. Kyiv : Vyd-vo RVA "Dnipro-VAL". [in Ukrainian]
- Davudenko, A. A. (2004). Rol sotsialnogo seredovyscha u tvorchosti liudyny. U Kuz, V. G. (red.) *Zbirnyk naukovykh prats* [Role of social environment in person's creativity. In Kuz, V. G. (ed.) *Collection of scientific works*] (pp.57-66). Kyiv : Naukovyi svit. [in Ukrainian]

- Dmytruk, O. & Konoshevych, T. (2017). Innovatsiyni tehnologii u profesiyniy pidgotovtsi fahivtsiv *Profesiyno-tehnichna osvita* [Innovative technologies in specialist's professional training. *Professional-technical education*], 1, 24-28. [in Ukrainian]
- Dubych, K. V. (2007). *Osobystisno oriientovane vyhovannia studentiv v umovah sotsiokulturnogo seredovyscha vyschogo navchalnogo zakladu* (avtoref. dys. ... kand. ped. nauk) [Personal oriented students' training in a socio-cultural environment of higher educational establishment (Abstract of thesis for the degree of candidate of pedagogical science)]. Shidnoukrainskyi natsionalnyi universytet imeni Volodymyra Dalia, Luhansk. [in Ukrainian]
- Zavhorodnya, N. M. (2006). *Pedagogichni umovy sotsializatsii obdarovanyh uchniv u navchalno-vyhovnomu seredovyschi zagalnoosvitniogo navchalnogo zakladu* (avtoref. dys. ... kand. ped. nauk) [Pedagogical conditions of socialization of gifted schoolchildren in the training and educational environment of a comprehensive secondary school (Abstract of thesis for the degree of candidate of pedagogical science)]. Natsionalnyi pedagogichniy universytet imeni M. P. Dragomanova, Kyiv. [in Ukrainian]
- Zuev, M. (2017). Zagalni pidhody do organizatsii navchannia obdarovanyh ditei v evropeiskih krainah. *Navchannia i vyhovannia obdarovanoi dytyny* [General approaches to organization of children training in European countries. *Training and education of a gifted child: theory and practice*], 1(18), 40-45. [in Ukrainian]
- Kostiukevych, D. Ya. & Kuh, A. M. (2006). *Metodychni zasady organizatsii suchasnogo osvitniogo seredovyscha z fizyky v zagalnoosvitnih navchalnyh zakladah* [Methodical foundations of organization of modern educational environment in Physics at secondary schools]. Kamianets-Podilskyi : PP Buinytskyi O. A. [in Ukrainian]
- Leschuk, S. O. (2006). *Navchalno-informatsiye seredovysche iak zasib aktyvizatsii piznavalnoi diyalnosti uchniv starshoi shkoly u protsesi navchannia informatyky* (avtoref. dys. ... kand. ped. nauk) [Education-and-information environment as a means of activization of senior pupils' cognitive activity in teaching computer science (Abstract of thesis for the degree of candidate of pedagogical science)]. Natsionalnyi pedagogichniy universytet imeni M. P. Dragomanova, Kyiv. [in Ukrainian]
- Osypenko, S. (2017). Proektni tehnologii u stvorenni osvitnio-rozvyvalnogo seredovyscha. *Profesiyno-tehnichna osvita* [Project technologies in creation of educational-developing environment. *Professional-technical education*], 4, 22-23. [in Ukrainian]
- Panchenko, L. F. (2011). *Teoretyko-metodologichni zasady rozvytku informatsiyno-osvitniogo seredovyscha* (avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk) [Theoretical and methodological basis of the development informational educational environment of university (Abstract of thesis for the degree of the doctor of pedagogical science)]. Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, Luhansk. [in Ukrainian]
- Petruk, V. (2012). Dynamika rozvytku dystantsiynoi osvity v mezhah ii sotsialno-filosofskogo znachennia. *Osvita i upravlinnia* [Dynamics of development on distance education within its social and philosophical significance. *Education and management*], 15 (2/3), 14-19. [in Ukrainian]
- Petuhova, L. Ye. (2007). *Teoretychni osnovy pidgotovky vchyteliv pochatkovykh klasiv v umovah informatsiyno-komunikatsiynogo seredovyscha* [Theoretical foundations of primary school teachers' training in the conditions of information-communicative pedagogical environment]. Kherson : Ailant. [in Ukrainian]

- Pylypenko, V. (2013). Problema motyvatsii studentiv do vykorystannia IKT u navchalnomu seredovyschi vyschoi shkoly. *Osvita i upravlinnia* [Problem of students' motivation to use of ICT in educational environment of higher school. *Education and management*], 16 (1/2), 46-52. [in Ukrainian]
- Polozhennia pro laboratoriiu informatsiinyh tehnologii navchannia OSShI "Obdarovanist" (2012). [Regulation on the laboratory of informational technologies of education of Regional specialized boarding school "Giftedness"]. Kharkiv. [in Ukrainian]
- Poliakova, G. A. (2013). Pokaznyky iakosti osvity ta osvitniogo seredovyscha vyschogo navchalnogo zakladu v konteksti kompetentnysnogo pidhody. *Humanitarnyi visnyk DVNZ "Pereyaslav-Hmelnytskyi derzhavnyi pedagogichnyi universytet imeni H. S. Skovorody"* [Indicators of quality of education and educational environment of higher educational institution in the context of competence approach. *Humanitarian Bulletin of SHEI "H. S. Skovoroda Pereyaslav-Khmelnitskyi State Pedagogical University"*], 28, 271-277. [in Ukrainian]
- Prykhodchenko, K. I. (2011). *Tvorche osvitnio-vyhovne seredovysche: teoretychnyi i praktychnyi kontsepty* [Creative educational and upbringing environment: theoretical and practical concepts]. Donetsk : Vyd-vo "Knowledge". [in Ukrainian]
- Sokolyuk, O. M. (2016). Heneza poniattia "informatsiino-osvitnie seredovysche" – suchasnyi pogliad. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy* [The genesis of notion "information educational environment" in the modern aspect. *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*], 5(7), 260-265. [in Ukrainian]
- Tarkhan, L. Z. (2013). Professionalno-orientirovannaya infomatsionnaya sreda – osnova kompetentnostnogo podhoda v podgotovke spetsialista. *Problemy inzhenerno-pedagogichnoi osvity* [The Professionally-Oriented Informative Environment is Basis of Competent Approach in Preparation of Specialist. *Problems of engineering and teacher education*], 38-39, 29-35. [in Russian]
- Udovychenko, I. (2017). Organizatsiia osvitniogo seredovyscha dlia obdarovanyh ucniv zagalnoosvitnih navchalnyh zakladiv. *Navchannia i vyhovannia obdarovanoi dytyny: teoriia ta praktyka* [Organization of educational environment for the development of gifted students of general educational establishments. *Training and education of a gifted child: theory and practice*], 1(18), 46-53. [in Ukrainian]
- Kharchenko, T. G. (2002). *Vzaimodiia shkoly ta sotsialnogo seredovyscha u vyhovanni uchniv kolezgiv i litseiv Frantsii* (avtoref. dys. ... kand. ped. nauk) [The interaction of school and social environment in upbringing of pupils of colleges and lyceums of France. (Abstract of thesis for the degree of candidate of pedagogical science)], Luhanskyi derzhavnyi pedagogichnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, Luhansk. [in Ukrainian]
- Busra, C. & Nurettin, S. (2018). Teachers' Sensitivity towards Technology and Environmental Ethics. *Educational Sciences*, 8(3). Retrieved from <https://www.mdpi.com/2227-7102/8/3/121/htm>
- European Council of High Ability. Retrieved from <https://www.echa.info/about-echa>
- Eurotalent. Retrieved from <http://www.eurotalent.org/en/>

- Galazka, A. & Trinder, M. (2018). Creating a "Positive Environment" Through Drama in the EFL Classroom. *The New Educational Review*, 54. Retrieved from <http://www.educationalrev.us.edu.pl/e54/a16.pdf>
- Malach, J. & Kristova, K. (2017). The Impact of School Education and Family Environment on Pupils' Entrepreneurial spirit and Attitude to Entrepreneurship. *The New Educational Review*, 49. Retrieved from <http://www.educationalrev.us.edu.pl/e49/a8.pdf>
- Volchegorskaya, E., Fortygina, S. & Yakovleva, N. (2018). Information-educational environment as a means for developing projecting competence of future elementary school teachers. *Revista Espacios*, 39(30). Retrieved from <http://www.revistaespacios.com/a18v39n30/a18v39n30p07.pdf>
- World Council for Gifted and Talented Children. Retrieved from <https://www.world-gifted.org/about-wcgtc/mission/>

Карпова Лариса Георгіївна

кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Департаменту науки і освіти
Харківської обласної державної
адміністрації
Держпром, 9 під'їзд, 4 поверх, Харків,
Україна, 61002
Тел. +380-50-300-9566
<https://orcid.org/00000-0002-9910-5499>
e-mail: deductionmax@gmail.com

Karpova Larysa

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Director of
the Department of Science and Education
Kharkiv Regional State Administration
Derzprom, 9th entrance, 4th floor, Kharkiv,
Ukraine, 61002
Tel. +380-50-300-9566
<https://orcid.org/00000-0002-9910-5499>
e-mail: deductionmax@gmail.com